

FOLYTATÁS A 8. OLDALRÓL

A királyné jelentősen hozzájárult Erdély felvirágzásához: Okos Márton szerint Izabellát nevezhetjük akár „Erdély szülőanyjának” is. A korán elhunyt Szapolyai János magyar király felesége, János Zsigmond király anyja olyan befolyással bírt a történelem alakulására, amely nélkül talán Báthoryból sem válik fejedelem. A későbbi lengyel király feltétel nélküli híve volt Izabellának: amikor az erdélyi és magyarországi rendek sürgetésére a királyné és a fiatal János Zsigmond király 1556. október 22-én ünnepélyes külsőségek között bevonult Kolozsvárra, ő volt az, aki nagy ívű, latin nyelvű beszédet tartott. A kolozsvári országgyűlés döntése értelmében, erdélyi kormányzóként, fia nevében ekkor vette át ismét az uralmat. A törökök pártfogása alatt álló Erdély Magyarországtól való különválása ezzel véglegessé vált. Izabellát a meg nem koronázott János Zsigmond követte a trónon – ő volt egyben Erdély első fejedelme –, akinek nevéhez a vallásszabadság megvalósulása is kötődik. Ilyen elődöktől vehette át 1571-ben Erdély – majd később Lengyelország és Litvánia – sorsának irányítását Báthory István. Okos Márton javasolta, hogy a 2019-es évet nyilvánítsák Izabella-évvé a királyné emlékére és tiszteletére.

Azzal, hogy Báthory lett a lengyelek egyik legelismertebb és szeretett királya, a lengyel-magyar kapcsolatok is örökre megpecsételődtek. Erre minden lengyel vendégelőadó felhívta a figyelmet a konferencián, hangsúlyozva, hogy Báthorynak mind a mai napig kultusza van Lengyelországban. Ilyen előzmények után az sem meglepő, hogy amikor 315 éve, 1703. június 16-án a szabadságharc elkezdődött, a Rákóczi vezette sereg a len-

A katolikus közösségi ház. Népes közönség előtt zajlottak a konferencia munkálatai

gyel-magyar határt átlépve a Vereckei-hágón keresztül érkezett Magyarországra. Ezzel Európa és a történelmi Magyarország leg-hosszabb szabadságharca kezdődött el, a Rákóczi-szabadságharc.

A litván kapcsolat

„A történelmi igazsághoz hozzátartozik, hogy Báthory István litván nagyherceg is volt” – hangsúlyozta a konferencián Ábrám Zoltán, az EMKE alelnöke, aki zárandoklatai során bejárta Báthory fontosabb európai emlékhelyeit, és utazásaiból merítve tartott igen érdekes, vetítéssel egybekötött előadást. Báthoryt többnyire Erdély fejedelmeként és Lengyelország királyaként szokás emlegetni, holott a litvánok legalább annyira nagyra becsülik, mint a magyarok és a lengyelek. Ennek alapos oka van, hiszen a fejedelem volt az, aki a kolozsvári mellett a vilniusi egyetemet is alapította. Ugyanakkor Litvániában

is létrehozta a parlamenti rendszert, a legfelsőbb bíróságot, önállóságot és békét vitt a litván népnek. Ábrám arra is felhívta a figyelmet, hogy Báthory idejében élte az erdélyi fejedelemség első virágkorát. Amellett, hogy Báthory nagy hadvezér és jelentős államférfi volt, humanista gondolkodással rendelkezett, és a vallási türelem tisztelője volt, aki „üstökös-

pán néhány somlyói lelkesedésének és Báthory iránt érzett tiszteletüknek köszönhető, hogy egyelőre sikerült legalább az állagát megőrizni. Sajnos Magyarországon is mostohán bánnak Báthory Istvánnal: budapesti szobrának felállítása egész kálvárián ment keresztül, a Hősök terén nem állítottak neki emléket a többi jelentős történelmi szemé-

Litvániában is létrehozta a parlamenti rendszert, a legfelsőbb bíróságot. (...) Báthory nagy hadvezér és jelentős államférfi volt, humanista gondolkodással rendelkezett, és a vallási türelem tisztelője volt.

ként tűnt fel, és meteorként távozott” a világból. Ábrám Zoltán egy költői kérdést is feltett a konferencia jelenlevőinek: „tartjuk-e annyira jó erdélyi fejedelemnek Báthoryt, mint a lengyelek királyuknak?” Asors furcsa finta az is, hogy távozása után Erdélyt soha nem látta viszont a fejedelem.

„Csendes szomorúságot jelent a szülővároson belüli szülőhely falmaradványaihoz, az egykori vár romjaihoz közeledni” – jelentette ki előadásának végén Ábrám Zoltán. A vár és környékének jelenlegi állapota nem csak az EMKE alelnökét keseríti el. A négy évszázadot megért Báthory-vár felújítására már elkészültek ugyan a tervek, de ezek megvalósítására még nem akadt pénzforrás. Csú-

lyiség – Bocskai, Bethlen Gábor, Thököly vagy II. Rákóczi Ferenc – között. Végül Zuglóban kapott szobrot, amit 1958-ban avattak fel. A szobrot Pásztor János szobrász mintázta, az eredeti talapzatot Lechner Jenő építész tervezte, noha már 1933-ban elkészült, csupán negyedszázad elmúltával sikerült kihelyezni a köztérre.

Következtetések helyett

Széman Péter, a Báthory István Alapítvány elnöke lapunknak elmondta: a konferencia gyakorlati célja az volt, hogy azok a magyar-lengyel baráti kapcsolatok, amelyek már rég léteznek, eljussanak Szilágysomlyóig, Báthory szülőhelyéig is. A Szilágyság kiesik a

nagy körforgalomból, eléggé félreeső útvonalon található. Ilyen módon is szeretnék reklámozni a várost, hiszen fontos megmutatni, hogy itt is élnek még magyarok. Ugyanakkor a szervezők szeretnék előmozdítani a Báthory-vár rehabilitációját, de a konferencia az emberi kapcsolatok szempontjából is fontos volt.

A fejedelem szülőhelyén, majdnem 30 évvel a rendszerváltás után a Báthory-kultusz nagyon él az emberekben – vélekedik Széman Péter –, hiszen kevés király született Erdélyben. Manapság már nemcsak a magyarok tudatában él Báthory, történelmi szerepét, nagyságát a románok is egyre inkább elismerik. A városvezetés is rájött, hogy Szilágysomlyó emblematisz személyisége Báthory István, és rá lehet építeni a város kulturális és turisztikai jelentőségét.

„Húsz évvel ezelőtt ki sem lehetett ejteni románul, hogy Báthory-vár, ők csak középkori létesítménynek nevezték. A hivatalos politika jó irányba változott, ma már mindenki elismeri, hogy Erdély fejedelme óriási személyiség volt, Lengyelországban pedig nem is kérdés, hogy az egyik legjelentősebb királyuk. Ma már Szilágysomlyó románsága is érzi és tudja, hogy Báthory személyisége rányomja bélyegét a városra” – vélekedik Széman Péter. Pedig a lengyeleknél sem volt mindig pozitív Báthory megítélése, hiszen a kommunista időkben királyoktól zengeni ódákat nem volt illendő Lengyelországban sem. Tagadhatatlan, hogy Báthory István elismertsége szempontjából jó irányba haladnak a dolgok, de különféle bürokratikus akadályok miatt a vár felújítása még várat magára. Széman Péterék lengyel támogatásra is számítanak – legalább erkölcsire, ami előremozdítja a dolgokat –, de egyelőre nem lehet tudni, a tervekben mi valósul meg és mi nem. Némileg megnyugtató, hogy a vár tetőzete elkészült, így az épületek állaga egy időre megőrződik. Szükség volna még egy-két konferenciára, amire az illetékesek is felfigyeljenek, és ne csak szóban támogassák Erdély fejedelme, Lengyelország egyik legjelentősebb királya, Litvánia nagyhercege bölcsőhelyének megmentését az enyészettől.

NÁNÓ CSABA

A vár állagát próbálják megőrizni, ha tatározásra nem is futja

Széman Péter EMKE-elnök, a Báthory-alapítvány vezetője, a szilágysomlyói magyarság lelke